

Fészket is javítgatja a madár

Beszélgetés Serfőző Simonnal

Szeretem és tisztelem azokat a mélyről induló, kagylótürelemmel megáldott embereket, akik küzdelmes életük során semmit sem bíznak a véletlenre, és téglát téglára rakva, organikusán és tudatosan építkezve jutnak messzire. Az elhivatottság léleklángjára meg az archaikus életrend örök törvényeire figyelő Serfőző Simon kétségkívül ilyen ember. Valamikor a kilencvenes évek elején lehetett, hogy noteszomba (és szívembe) beírtam a nevét, s azóta megnyugvással tölt el a tudat, hogy birtokomban van egy biztos cím és egy biztos telefonszám. Egy ritka egészséges kedélyű, mókázásra majd' mindig kapható, jó humorú, derűs lelkületű embernek ismerem őt. Olyan embernek, aki körül a szokásosnál jóval több az oxigén, és aki nek a társaságában – éppen ezért – élhetőbb az élet. Napjaink magyar irodalmában (és irodalmi közéletében is) párját ritkítja az a fajta pontosság, őszinteség- és fegyelmzetttségigény, ami Serfőző Simon megszólalásait egyszerűvé és egyedivé avatja. A közösségi gondokra, a kollektíven elszenvedett veszteségekre és vereségekre figyelmező versekben (*Egykék országa, Sintér idő, Vidék, tartomány, Veszteségeink gyűlnek, Ma és mindennap, Örömeinknek szára szakad*) a szigorú erkölcs, az archaikus léttörvények mélységes tisztelete és az értéktudatos magatartás határozza meg a lírai alany pozícióját. A hivatalos politika rangjára emelt pragmatikus közepszer ultimátumai és revolverzesei közepette fájdalmas aktualitással és félelmetes akusztikával szólalhat meg bennünk Serfőző Simon kilencvenes éveket idéző, fiskális létrontással perlekedő *Naptalan* című versének néhány sora: „...ne tudjak / az eltájolt távlatokról, / szavak csendjéről, / hallgatásáról, / ne tudjak / e maga ellen forduló, / magára ártalmas / hazáról, / e völgyekkel ásító / közömbös időben, / föl ne neszeljek / naptalan / napjaimból”. A szerző megannyi szövegéhez hasonlóan ez az írás is eszméltető és ösztönző hatású lehet mindazoknak, akik egy magasabb szellemi-erkölcsi minőségű Magyarországot szeretnének látni ebben a hazában.

„Serfőző Simon minden sorában ott lélegzik az ő dél-jászsági, Tisza vidéki, tanyasi »gyerekidejének« autentikus létre nevelő lényegisége, a hűség és a ragaszkodás, a vállalás és horizonttágitó önfelmutatás – a pusztá rációt is kiszélesítő – felülhaladó kötődés létszemléleti és egzisztenciális sorsszerűsége.” (Bertha Zoltán)*

– A fölnevelő tájhaza életvilága, illetve az útrabocsátó tanyasi, zagyvarékasi miliő fészkelemege – a fenntebb idézett meglátással összhangban, esetleg azon túlmutatva – mi mindent

adott neked lélekben, szellemben, erkölcsben és magatartásban?

– Zagyvarékason születtem (Jász–Nagykun–Szolnok megye), mégsem vagyok odavalósi, teszem időnként hozzá. Esetleg félig csak. Én valójában tanyasi vagyok! S büszkén ki szoktam húzni magam. Igaz, hogy rokonaim többsége a faluban lakott, lakik, de én iskolába első osztályos koromtól Szolnokra jártam, dolgozni később Budapestre. Azok arcára emlékszem a faluból, akiknek földjei voltak a határban, a közelünkben szántottak-vetettek, s azokéra, akikkel naponta ingáztam a város és a kis falusi vasútállomás között. Gyakori találkozásom velük volt, s azok-

kal, akikkel tejhordás közben érintkeztem: anyámmal jártunk ajtóról ajtóra. Bukdácsoltunk az utcamélyekben, az üzlet- és pincelakások mellett, útközben lépten-nyomon hadirokkantakba, koldusokba botlottunk, fuvarosok, szeneslegények, triciklisek hangoskodtak körülöttünk. Ez a milió volt az, amiben felnőttem, ami még kiegészíthető a vasúton dolgozó krampácsoló munkásokkal, vasutasokkal, a közeli őrházak lakóival, határjáró csöszökkel, dinnyepásztorokkal, más tanyalakókkal. A falubeliek többségét csak látásból ismertem, ismerem mind a mai napig. Nem úgy ők, ami elég nagy szégyen nekem. Magamnál idősebbeknek gondolom őket, s kézcsókkal, jónapottal szoktam köszönni. Jó előre, ahogy ez faluhelyen szokás. Erre megállítanak, s rám pirítanak, miért nem tegezem őket, nem emlékszem rájuk? De hát honnan emlékeznék? Gyerekkoromban nem másztam velük a fákat, nem jártam velük fürödni a Zagyvára, közös élmények nem kötnek össze velük. Akkor ők honnan ismernek, faggatom magam, amire nincs válaszom. Míg élek, röstellhetem tudatlanságom. Pedig azt tartom magamról, hogy nem az a fajta vagyok, aki méterekkel a föld felett jár. Az a tizenhat év, amennyi idő alatt a falutól négy-öt kilométerre felnőttem, ennyire behatárolt volna? Csak azoknak az arcát, nevét tudtam megőrizni, akik a kövesút végi kis bakterház és a város között húzódó vasútvonal környékén éltek? Azokét, akik elkergetve a barázdákból az ingázó vonatokra kényszerültek, s mehettek isten hírével? Ezek közül az emberek közül való vagyok, én őket ismerem, hiszen elkerülve otthonról, magam is az ő sorsukat éltem. Ha tőlük eltérő módon is, a számkivetettekét. A kálváriás sorsúakét. Akikben örökös volt a hazavágyódás az albrétekből, munkásszállásokból. Ahol a kenyérháját összegyűjtötték, s vitték

* A kérdések előtt szereplő idézetek lelőhelye: *Új Holnap*, 2002, ősz

haza a malackának. A munkásruhát, munkásbakancsot hazavitték. Akik a városokban is falusiak maradtak. Ha nem kallódtak el, meg tudták őrizni magukat. Hányan jutottak lejtőre, sehova utakra, ki tudja? Ki tudja, hogy én hogy tudtam elkerülni sokuknak a sorsát, miféle jó szerencse kellett hozzá?

„Serfőző esetében fontos megjegyezni, ami voltaképpen minden tehetség esetében igaz, hogy verse többet tud, mint maga a költő. Mert Serfőző, minden más szándéka és minden más általa művelt műfaj ellenére költő.” (Fecske Csaba)

– A 24 éves korodban megjelent első verseskötleted (Hozzátok jöttem, 1966) óta hogyan alakult, miként változott a költőnek a vershez való viszonya? A negyven év természet bemutatató Közel, távol című kötet (2003) bizonyára számodra is fontos tanulságokkal szolgál.

– Ahol, s akik között éltem, máig meghatározzák gondolkodásmódomat, magatartásformámat. Az ő szavuk a számban. Az észjárásom az övéké. Ismerem félelmeiket, indulataik bennem is, akárcsak öbennük, ugyanúgy robbannak. A különbség közöttünk, hogy én igyekszem meg is fogalmazni, s tudatosítani a közgondolkodásban mindazt, ami megalázó, jelent és jövőt romboló. Erre szegődtem. Írásra legtöbbször a ki-

mondás vágya indított, az igazság ki-mondásáé. Ez indít ma is. Leginkább arra figyeltem mindig, hogy a lehető legpontosabban fogalmazzam meg a kort, amelyben éltem, az ötvenes, hatvanas éveket: a jövőtlen időket. Aztán az azutániakat. A sohasem könnyűeket. Az írástudónak sorsközösséget kell vállalnia a segítségre rászorulókkal, ha csak annyiban is, hogy szavaival melléjük áll, ami inkább hátrányokkal jár, mint előnyökkel. De ez nem baj. Rászorítja az embert a kitartásra, szigorúvá teszi. Ez meglátszik a munkáján. Ha akarná se tudná letagadni.

„Serfőző valóban nagyon nehéz, kockázatos határokon jár, amikor ragaszkodik a tapasztalati világhoz, és azt emeli költészetté, illetve hangsúlyosan arra építkezik. (...) Serfőző Simon ugyanis a szerves önépítő alkotók közé tartozik, így hát szilárd világszemlélete mellett nem kényszerült arra sem, hogy esztétikáját korrigálgassa.” (Pécsi Györgyi). S minthogy Serfőző Simon a vershitelet sosem cserélő, világméretű és poétikai szempontból is következetes költők nem túl népes szabadcsapatához tartozik, könnyen belátható, hogy „írás előtt miért nőnek olyan nagyra a magyarság sorskérdései: a történelmi süllyedés és amnézia, a tudatzavar, a gyarmattá roppanás, kihálás, egykézés, a porba szorító büntudat, a szegénység – a mindenkori alul levők, a kirekesztettek szemszögé-

ből. Mind olyan téma, amelyekről a modern esztétika lábjegyzetek tízezeivel igyekszik elhíttetni itt: ezekhez az irodalomnak semmi köze.” (Jánosi Zoltán).

– Számos műfajt magas szinten művelő szerzőként végül is miként határoznád meg művészetfilozófiád lényegét s hogyan jellemeznéd alkotó-alakító erőid természetét?

– Az irodalomnak a teljes élet ki-mondására kell törekednie. Semmi nincs, amihez köze ne lenne: a múlttól a jelenig, születéstől a halálig. Ezek olyan evidenciák, szégyellem leírni. Muszáj mégis, mert mindig történnek arra kísérletek, amelyek – tapasztalhatjuk – nem is eredménytelenek, hogy az irodalmat megszerzett rangjától megfosszák, bizonyos ügyekben kétségbe vonják illetékeségét, fontosságát elvitassák. Méginkább, hogy igazságtartalmait félremagyarázzák. Éppen ezért igyekszem műveimben tisztán, egyértelműen szólni, szeretek szókimondó lenni. Úgy érzem, hogy ezzel a legnehezebb utat választom. Hiszen a cél, hogy az igazság ki-mondásán túl ezt a szólást a legmagasabb művészi fokon valósítsam meg. S azon a nyelven, amelyet a magaménak tudok. A lehető legmélyebbre kellett ezért magamba leásnom. Onnan, a tudat és az öntudatlanság legalsó rétegeiből felhozni gyerekkori szótörmelékeket, elfelej-

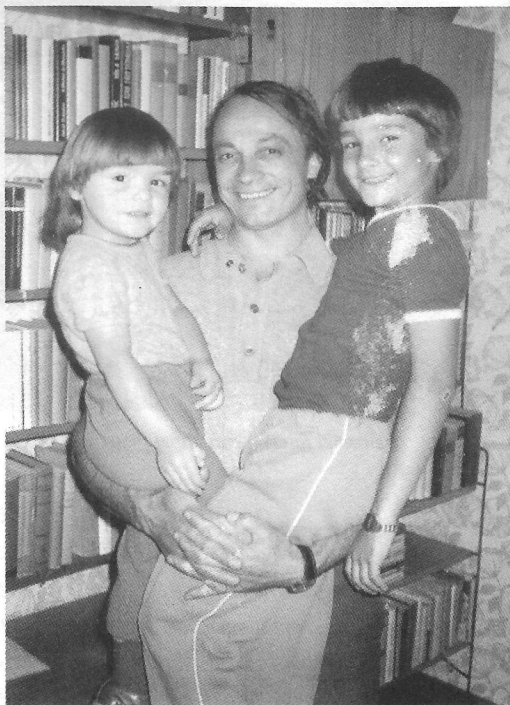

Igazolványkép segédmunkás korából

tett képzeteket, amelyekről már nem is volt tudomásom, elfelejtődött az iskolás- és munkásévek során. Csak amikor már verseket, aztán riportokat, később drámákat, majd a *Gyerekidő* trilógia első részét kezdtem írni, jöttem rá, hogy a tollam alól olyan mondatok kerekednek ki, amelyek kikoptak a számból, s csak most, a megfogalmazandó mondatok közben buknek ki belőlem. Az írás elvezetett vissza az időben olyan messzeségekbe, ahol egyenrangúak voltak velem a tárgyak, állatok, az égi és földi jelenségek, együtt éltem velük, társaim voltak, segítők a társtalan gyerekkorom elviselésében. Felruháztam őket emberi tulajdonságokkal, akikkel beszélgetni lehetett, odahúzódni melléjük. Teljes életet éltem közöttük. Ennek a világnak az elfogadtatása – elsősorban önmagam számára – nem volt egyszerű dolog. Félttem, nem is alaptalanul, hogy nevetségessé teszem magam, mint bizonyos szavak használatával az iskolás éveim alatt. Félttem az lenni, aki vagyok, s később is, amikor már tollvégre fogtam magam. Kiríttam abból az irodalmi közegekből, amely körülvetett. Ezt tapasztalom ma is, amit mára már nem bánok, sőt megnyugvással fogadok.

„Serfőző Simon legmegrendítőbb elménye, amint azt sokszor, sokféle változatban, versben, riportban, prózában, drámában felpanaszolta, hogy mint a nem kívánt gyereket, a kor könyörtelensége lencséként kitétte a küszöbre, kikergette az egyetlen meleg fészekből, ahol igazán otthon lehetett. (...) Ezt a fájdalmat kiáltotta világgá Nagy László is, Csoóri Sándor is költőien, nyersebben Ratkó József, a prózában legkíméletlenebbül Galgóczi Erzsébet, de talán senki oly panaszosan és fájdalommal telten, mint a költő Serfőző Simon”. (Pécsi Györgyi)

– *Az otthonvesztés kínjaiban s az új otthonért folytatott küzdelemben a felsoroltakon túl is sokan osztoztak veled. Költő- és író társaid (például a Hetek) tanúságtétele, illetve személyes életpéldája valamilyen formában segítette, befolyásolta-e a történetekkel való írói, emberi számvetést?*

Zsuzsa lányával és Zoltán fiával

– Amikor a *Hetek* költőivel személyesen is megismerkedtem, túl voltam azokon az időkön, amikor az otthonvesztés megpróbáltatásaival kellett szembenézni. Ami azonban nem jelentette azt, hogy odahagyva Zagyvarékast – a budapesti kitérő után – Miskolcon hamarosan otthonosan éreztem volna magam. Nem hogy otthonosan, biztonságban sem: léggököreim a semmibe lógtak szinte. Sokáig átmenetinek, ideiglenesnek gondoltam az itteni életet. De visszafelé már nem vezetett út, hiába látogattam gyakorta haza, maradásom nem volt. Nem látszott más lehetőség, az új helyemen kellett megkapaszkodnom. S ehhez segítséget nyújtott, hogy azok közül a már nem is pályakezdő költők közül – többük neve már 1956 előtt feltűnt az irodal-

mi folyóiratokban – akikkel 1961 körül indultam az irodalom kaptatóira, többen vidéken éltek. Példát mutatnak, hogy innen is célba lehet juttatni szavunkat. Amihez persze le kellett küzdeni a vidéken élés hátrányait. Hasonló életsorsukkal bátorítottak, hogy ne hátráljon meg az ember. Úgy éreztem, ahogy nekem órájuk, barátságukra, nekik is szükségük van rám, hogy erősíteni tudjuk egymást. Ne legyünk egyedül, magunkra maradvában abban a kietlen világban, amely körülvevett bennünket. Annak az alulzó Magyarországnak a világa, amelyben az itt élők évtizedes tragédiája lezajlott. Hiába voltak a rettenetes nekifeszülésű kapaszkodások fölfelé, szomorú volt látni, tapasztalni, hogy a létesítmények félbe-szerbe maradnak, a kibontakozás előtt miként zárulnak be az égtájak.

„Talán éppen hangsúlyozott életközeliége miatt esett méltatlanul kevesebb szó költészetének esztétikai teljesítményéről és hozzájárulásáról (legtöbbször Cs. Varga István tanulmányában), a vallomásos líra megújításáról, melynek legfontosabb eredménye, úgy vélem, a költészetnek a manipulálatlan beszédhez való visszatérése.” (Pécsi Györgyi)

– *Meglátásom szerint ez nemcsak a folklór archaikusabb rétegéhez, hanem egyszersmind a bartóki tiszta forráshoz való visszatérést is jelenti. A poétikai beszédmódok és líramodellek sokfélesége, egymást feltételező, ám nemegyszer egymást kizáró paradox párhuzamossága közepette miféle inspirációkra vagy nyitott, s milyennek látod a jellegzetesen serfőzős költészet esélyeit, távlatait?*

– Úgy fogtam, fogok mindig egy-egy munkához, vershez, esszéhez, novellához, mint akármely dolgomhoz: el kell végezni. Az első sorokat

nehéz csak leírni, a fogást megtalálni azon, amin íróilag túl kell jutnom. Azt gondoltam, a rendszerváltozás után, ha volt egyáltalán – talán annyi csak, mint mikor a verebek az egyik ereszről átrebbsen a másikra –, az íróknak kevesebbet kell majd foglalkoznia közügyekkel, közösségi gondokkal, visszamaradottsággal. Ha nem is kell önmagába fordulnia, nem lesz szükség folyamatosan tiltakozni az emberek kijátszása és kihasználása ellen. De mintha semmi nem változott volna. Több félelem van az országban, mint bármikor. Annak idején szociális piacgazdaságról volt szó, s mára oda-

jutottunk, hogy a megélhetés gondjaiban bukdácsolnak a fél ország falu- és városszélének lakói, a nagycsaládok, öregek: a szájukba mit tesznek, mivel fűtenek? Ki gondol velük? A politika gondol-e? Persze, amikor szavazni kell. Akinek van valami kis örízni valója, retteg, hogy akinek nincs, reggelre elviszi. Aki eddig szólni merészelt, jobban teszi, ha hallgat: az állásával játszik. Ha kipenderül a munkahelyéről, hamarosan a családja is kipenderítheti. Irány az utca, a kocsmá, várja éjszákára a papundekli-ágy. S nincs szolidaritás! Mint ahogy nincs együttérzés, együvértartozás-tudat a határon odaát maradottainkkal. Félünk, mert félelmet keltettek bennünk, hogy ránk szabadulnak, kenyérünk se lesz, mert eleszik előlünk. A katasztrofális népességfogyást nem érzékeljük, máig nem akarják, hogy érzékeljük. Lagzi Lajcsira figyelünk, ő a sztár. Tapsolni, mulatni akar az ország. Nem szembenézni öklelő gondjainkkal. Inkább öregszik, s önmaga ellen fordul, szikék élére hányja magzatait. A bajok tudatosí-

tása elől az irodalom nem térhet ki. Felelősséggel tartozik azokért, akiknek érdekében az igazságot ki kell mondani. S ha nem piszkolódott be hamissággal, a tiszta szó – nem lehet kétség felőle – megtalálja olvasóit. Hasznos erővé válik.

Szüleivel falusi házuk kapujában

„Ha az igazságkeresést tekintjük is központi fragmentumának, legnagyobb versszervező ereje mégiscsak a szeretet. A serfőzői harag, indulat, féltés, tiltakozás, lázadás, aggodalom, pátosz, a könyörtelen realizmus a határtalan és feltétel nélküli szeretet jegyében tör föl. Ez a szeretet közel áll a kereszténységhez, mert alázatos és közösségi, azonban archaikusabb, familiárisabb és személyesebb.” (Pécsi Györgyi)

– Magam is azt gondolom, hogy mindenekelőtt szeretni kell a tárgyat, mert igazából csak a szeretet tartozik a tárgyhoz. Rilkével vallom, hogy a költőkhöz, a versekhez csak szeretettel lehetünk igazságosak. A szeretet primátusát megfogalmazó tanítás régóta ismert: ne akarj fontos lenni, csak szeress, és fontos leszel. Ráadásul a hívő és nem hívő ember között is a szeretet lehet a legfőbb kapocs. Az evangéliumi esztétikához közelálló s a fenti jellemzést elfogadó szerzőként miben látod a szeretetelvű magatartás néhány legfontosabb művészi/emberi hozadékát?

– Mintha saját tulajdonom lenne, ragaszkodom a bennünket körülvevő világhoz: állataimhoz, tárgyaimhoz, a földhöz, a föld növényeihez, minden élőlényhez. Szeretem alkonyait, napfölkeltéit. Jó megmártózni a szülőföld melegében, Elutazni is jó innen, mert ismerős tájakon visz a vonat. Itthon vagyok ebben az országban. Ismerem fölemelkedéseit s alázuhánásait. Szégyellem szégyellnivalóit, s büszkeséggel töltenek el példaadó nagyjai. Igaz, hogy én még az osztályharcos történelmet tanultam, de már akkor felmerült bennem, hogy a magyar nemesség csak a nép kiszípolozásában jeleskedett volna? Hiszen ott voltak az ellenpéldák: Zrínyi, a Hunyadiak, Rákóczi, Bocskai, s lehetne sorolni. S az is szöveget ütött a fejembe: mi lenne ha Berzsenyi Dániel, Madách, Kölcsey például az ötvenes években élt volna, amikor a kuláklisztázások folytak. Őket is meghurcolták volna, mert húsz hold földnél többet birtokoltak? Kitelepítették volna a Hortobágyra? A mindenkire vonatkozó megbélyegzéseket sem a valamikori idők szereplőire, sem a későbbiekre nézve nem fogadom el. Mindig tiltakoztam a megvádoltság ellen, hogy mi más népekkel összehérhetetlenek, békétlenek lennénk, amikor ennek épp az ellenkezője igaz. Szüleim példáját hozom ide: azért mert összekülönböztek valakivel, még nem fogható rájuk, hogy gyűlölködők lettek volna. Bizalommal közeledtek mindenkire, segítőkészen állva azok mellé is, akikről később bizonyosodott, visszaéltek jóhiszeműségükkel, becsapták őket. Nem voltak senkinek a bérencei, mint amivel egy időben megvádolták a hozzájuk hasonló embereket. Ők csak elismerték azoknak a gazdálkodók-

nak az igyekezetét, akik megdolgoztak azért, amit gyarapítottak maguknak. Voltak, akik bekiabáltak egyszer a tanyába, – stráfkocsival a közeli dűlőn vitték őket a közösbé terelt szántásokra dolgozni –, hogy harácsolók vagyunk, mert a szüleimet csak lótnifutni látták mindig, s éppen másfél hold földet vettek akkoriban. Pedig dehogyis voltak ők harácsolók, csak szerették a munkát, s ki akartak kikapaszzkodni a mélyből. S nem mások irányítása alatt, a maguk esze szerint akartak élni. Ótőlük tanultam meg tiszteletét a szorgalomnak. Ótőlük minden élő teremtménynek és minden élettelen tárgynak a megbecsülését. Fontosságát a fűnek, fának, a szélnek, csillagoknak, mindennek, ami a világon van. Hiszem a létezésük okát, nincs semmi, ami égen és földön fölösleges lenne. Gyerekkoromban a rozsdás, elhagyott szöveget is föl kellett venni az úton, hátha hasznosulni tud. S előbb utóbb megtalálta a helyét. A kalapácsnak kellett csak kicsit segíteni rajta. Ilyenkor jegyezte meg apám: legalább most már nem a porban hanyódik. S a lábamba se megy bele, gondoltam én meg. Vagyis nem lett „útonálló”, fűzi most tovább a képzeletem. S elfogadva, hogy a tárgyakhoz, állatokhoz is úgy viszonyultunk, mintha azok is emberi lényekként viselkedtek volna, már

nem okozott meglepetést számomra, hogy amikor összel fölszántatva a ház körüli két hold földet, anyám egyszer csak azt mondta: szegény, most már hadd pihenjen. Majd tavasszal vetünk bele megint valamit. Olyan szépen mondta ezt, hogy a lélegzetem is visszafogtam, s igyekeztem csendben lépdelni, szinte lábujjhegyen, nehogy a nyugalma megzavarjam. Pedig már nem voltam kisgyerek, mégis elhittem, hogy amit mondott, komolyan gondolja. Szívében tele szeretettel, amit belém is átplántált. Örömöm magamban azóta is.

„Serfőző Simon azért is maradt meg hiteles költőnek, mert ő maga ártatlan maradt.(...) Nem pusztán művészete, irodalmiatlan dolog, de muszáj kimondani, hogy emberként, hétköznapi ügyeiben, jelenlétében, cselekedeteiben is az.” (Pécsi Györgyi)

– A hitelesség és tisztaság – különösen a művészetben – valóban kardinális kérdés, de féltő, hogy nincs rá recept, ráadásul a Serfőző-típusú ártatlanság a mai világban már-már kivételnek számít. Egy idekívánckozó versed (Mint az üvegen) emlékezetes szépségű sorait fölidézve, parafrazálva pro vagy kontra hogyan árnyalnád a Rólad alkotott és egyre inkább kánonba kívánczó portrét?

– Az állítással, de a feltett kérdéssel is nehezen tudok mit kezdeni. Legszívesebben el is háritánám magamtól. Viszont nem lennék őszinte, ha nem vallanám be, nagyon is foglalkoztat időnként, hogy ki vagyok, miféle ember lakik bennem? S nagyon nehéz tetten érni. Döntéseim, cselekedeteim mögött ott sorakoznak szinte mindig a vívódásaim. Sőt azok után is. Meggyőződéseim csapatokban kísérik a kétségeim. Amikor azonban döntenem kell, nincs kapkodás, se habozás bennem. Számomra az írásaimmal sem az a gond, hogy amit megfogalmaztam, az igaz-e, hanem, hogy elég pontosan fejeztem-e ki magam, mennyire árnyaltan, a művészi megvalósítás milyen szintjén. S leginkább ez utóbbi szokott nyomasztani. Ezért visszamenőleg is hajlamos vagyok belejavítani szövegeimbe. Ezt úgy érzem, kötelességem megtenni. Fészket is javítgatja a madár. Nem biztos, hogy időtállóbb lesz, de az ellenkezőjére nincs bizonyíték. Azt szeretném, hogy akik olvassák munkáimat, sokaknak teljék kedvük benne, s eljussanak hozzájuk üzeneteim. Hatni tudjanak. Ez fontos számomra, mert nem magamnak akarok írni. Vannak, akik erre vállalkoznak. Én nem tartozom közéjük. Nem ítélek fölöttük, mert értékek azon a fertályon is szülehetnek, születnek is minden bizonnyal.

Miskolcon (Balról jobbra: Buda Ferenc, Ágh István, Bella István, Zimonyi Zoltán, Kalász László, Ratkó József és Serfőző Simon)

Csak éppen nem igazodom hozzájuk, sem másokhoz. Nem is tudnék, nem tudok efféle hajlandóságomról. Magánéletemben is ez a magatartásom irányít. Különben tévutakra kerülnek. Ismerősek ezek is számomra. A kísérteket nem csak azért tudtam magamtól távol tartani, mert kézzel-lábal védekeztem ellenük. Ezért is persze, még inkább mert elvárásainknak nem feleltem meg. Alkalmatlan voltam rá. Ami nem egyezik meggyőződésemmel, vállalhatatlan számomra. Engedékenységem elárulna azonnal, nem tudnám takargatni. Ehhez is képesség kellene, ami nekem, úgy látszik, nincsen.

– Sokan leírták már Serfőző Simonról, hogy az irodalmi életben való megjelenésé-

től fogva roppant tudatosan és szervezsen építkező embernek mutatkozik, aki a minőségeszmény jegyében alakítja önmagát és mélységes felelősséggel formálja környezetét. A Napjaink rovatvezetőjeként, a Holnap főszerkesztőjeként, az Írószövetség Észak-magyarországi Csoportjának titkáráként, az Írószövetség választmányi tagjaként, a Tokaji Írótábor egyik életrehívójaként és kurátorként, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia Miskolci Terület Csoportjának tagjaként, a Felsőmagyarország Kiadó vezetőjeként egyaránt az állandó készenlét, a folytonos szolgálat belső lélekhangjára figyel. Tamási Áronnak Kovács Imréhez küldött szavait idézve: „Akármelyik dombon áll is a pásztor, ugyanazon a nyájon a szeme”. Miféle gondok redőzik a pásztor homlokát, s milyen hiányérzetekkel küszködik, amikor ma végigtekint a nyájon?

– Már nem is gondok, inkább sötétlő aggodalmak felhőzik az arcom. Derülátónak kellene lennem, nehogy amiktől tartani lehet, megidézve azokat, bekövetkezzenek. A falra festett

ördög megjelenjen. De hát már látni a szarvát, patáját, megidézni se kell. A képünkbe vigyorog. Hiába voltak a figyelmeztetések, kit érdekelt? A jól élőket biztosan nem, hogy széles néprétegek élnek a szegénység-soron, bérházugokban botrányos körülmények között. Akinek munkája,

Bella Istvánnal 2001-ben

keresete van, nem érdekli, mi lesz azokkal, akiknek nincsen. Forduljanak fel! Ilyen véleményeket is hallani. Akik nem élnek cigányokkal szomszédságban, egy faluban, azokat mit érdekli, miféle indulatok elszabadulására lehet számítani. Ezeknek elébe kellene állni! Mit érdekli a politikát, hogy egy-két évtized alatt két megyényi népesség tűnt el Magyarországon térképéről? A népességfogyást még segíti is az iskola- és postabezárásokkal, vasútvonalak felszámolásával. Hogy történhet meg, hogy gyerekek éhezzenek? Az ország ipari, kereskedelmi vagyona kiárusítva. Erre a sorsra jut hamarosan a vasút, erre juthat a föld. Humán befektetések nélkül csödbe megyünk, világosan látszik. Elherdálódik minden, ami viszonylagos önállóságot biztosítana az országnak. Amivel gazdálkodni tudna – fenntartani iskolát, kórházat, kulturális intézményeket – bevétel alig. Az államadósság nagysága beárnyékol jelent, jövőt, lassan már a kamatját se tudjuk fizetni. A nemzetközi pénzüzetek kötélvégre fogottjai vagyunk. Ezek a

tények közismertek-e? Aki tud, me- nekül a feketegazdaságba, nyugdíjba. A kiskapuk nem győznek nyílni-csukódni. A törvény betartása csak a kisemberekre vonatkozik, a bankokra, hivatalokra csak részben. Packázhatnak velünk. Félre lehet bennünket tájékoztatni, becsapni, az igazságot hazugságnak állítani, hagyományainkból csúfot üzni – következménye nincs. Illetve van, tapasztalhatni az ország morális állapotán. Úgy-szintén megvezettségén. A demokrácia erkölcsi alapjai megsüllyedtek: egyébként is olyanok voltak, amilyenek. Milyen jövő várhat így ránk? Gondtalan aligha.

– A Püski Kiadónál korábban megjelent éltműsorozatod köteteit (Gyerekidő, regény, 2002, Közel, távol, versek, 2003, Mindenáron, drámák, 2005) hamarosan követheti egy újabb, többnyire rövidprózaírással tartalmazó kötet. A készülő könyvről, további terveidről és egyéb folyamatban lévő munkáidról kérdelek végül abban a reményben, hogy ez rajtam kívül is sokakat érdekelhet.

– Mostanában újra verseket írok. Szüleimet az elmúlt években temettem el. Hiányuk nagyon fáj. Sirató versekben búcsúzom tőlük. Búcsúzva a kortól is, amelyben éltek. Amely kevés örömmel szolgált nekik, inkább a gondot etette velük. Az állandó hajszában fogytak el, száradtak ki az időből. Az írással – belátom – semmit nem tudtam rajtuk segíteni. Vagy az írás nem is arra való, hogy segítséggel legyen másokon? Csupán megenyhülésére szolgál a léleknek? Amiben azonban biztos vagyok: egyetlen közösség sem élhet úgy, hogy sorsa kibeszéletlen legyen. Csendbe, hallgatásba merüljön. Különben az összetartozásának eresztékei megroppannak, jövője kérdőjeleződik meg.

Ködöböcz Gábor